

ЗАКОН за медиацията

Обн., ДВ, бр. 110 от 17.12.2004 г., изм. и доп., бр. 86 от 24.10.2006 г., доп., бр. 9 от 28.01.2011 г., изм. и доп., бр. 27 от 1.04.2011 г., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 1.01.2019 г., изм., бр. 17 от 26.02.2019 г., изм. и доп., бр. 11 от 2.02.2023 г., в сила от 1.07.2024 г.

Сборник закони - АПИС, кн. 1/2005, стр. 320

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Приложно поле

Чл. 1. (1) (Предишен текст на чл. 1 – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) Този закон урежда отношенията, свързани с медиацията като алтернативен способ за разрешаване на правни и неправни спорове.

(2) (Нова – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) Законът урежда и процедурата по медиация по висящи съдебни дела.

Понятие за медиация

Чл. 2. Медиацията е доброволна и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове, при която трето лице - медиатор, подпомага спорещите страни да постигнат споразумение.

Предмет на медиацията

Чл. 3. (1) (Доп. - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Предмет на медиация могат да бъдат граждански, търговски, трудови, семейни и административни спорове, свързани с права на потребители, и други спорове между физически и/или юридически лица, включително и когато са презгранични.

(2) Медиация се провежда и в случаите, предвидени в Наказателно-процесуалния кодекс.

(3) Медиация не се провежда, ако закон или друг нормативен акт предвижда друг ред за сключване на споразумение.

Организация на медиацията

Чл. 4. Медиацията се осъществява от физически лица. Тези лица могат да се сдружават с цел осъществяване на дейността. Лица, осъществяващи функции по правораздаване в системата на съдебната власт, не могат да извършват дейност по медиация.

Глава втора ПРИНЦИПИ НА МЕДИАЦИЯТА

Доброволност и равнопоставеност

Чл. 5. Страните имат равни възможности за участие в процедурата по медиация. Те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.

Неутралност и безпристрастност

Чл. 6. (1) Медиаторът не проявява пристрастие и не налага решение по спора.

(2) В процедурата по медиация всички въпроси се уреждат по взаимно съгласие на страните.

Поверителност

Чл. 7. (1) (Предишен текст на чл. 7 - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Разискванията във връзка със

спора са поверителни. Участниците в процедурата по медиация са длъжни да пазят в тайна всички обстоятелства, факти и документи, които са им станали известни в хода на процедурата.

(2) (Нова - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Медиаторът не може да бъде разпитван като свидетел за обстоятелства, които са му доверени от участниците и имат значение за решаването на спора - предмет на медиацията, освен с изричното съгласие на участника, който му ги е доверил.

(3) (Нова - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Изключение от поверителния характер на медиацията се допуска в случаите, когато:

1. това е необходимо по съображения за нуждите на наказателния процес или свързани със защитата на обществения ред;

2. трябва да се осигури закрилата на интересите на деца или да се предотврати посегателство над физическата или психическата неприкосновеност на определено лице, или

3. разкриването на съдържанието на споразумението, постигнато в резултат на медиация, е необходимо за прилагането и изпълнението на същото споразумение.

Глава трета

ПРАВНО ПОЛОЖЕНИЕ НА МЕДИАТОРА

Общи изисквания

Чл. 8. (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2006 г.) (1) Медиатор може да бъде само дееспособно лице, което отговаря на следните изисквания:

1. не е осъждано за престъпления от общ характер;
2. завършило е успешно курс на обучение за медиатор;
3. не е лишено от право да упражнява професия или дейност;
4. (доп. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) има разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, ако лицето е чужд гражданин;
5. вписано е в Единния регистър на медиаторите към министъра на правосъдието.

(2) (В сила от 1.01.2007 г.) Изискването по ал. 1, т. 4 не се прилага за граждани на държавите - членки на Европейския съюз, на другите държави на Европейското икономическо пространство и на Швейцария.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Министърът на правосъдието или определено от него длъжностно лице от състава на министерството издава удостоверение на медиатора за вписването му в Единния регистър на медиаторите.

(4) Министърът на правосъдието одобрява със заповед организациите, които обучават медиатори. Условието и редът за одобряването им, както и изискванията за обучението на медиаторите се определят с наредба на министъра на правосъдието.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Когато лицето – кандидат за медиатор, и организацията, която кандидатства да обучава за медиатори, не отговарят на нормативните изисквания, министърът на правосъдието или определено от него длъжностно лице от състава на министерството отказва със заповед вписването в Единния регистър на медиаторите, съответно одобряването. Заповедта може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред съответния административен съд.

Единен регистър на медиаторите

Чл. 8а. (Нов - ДВ, бр. 86 от 2006 г.) (1) (Доп. – ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Министърът на правосъдието или определено от него длъжностно лице от състава на министерството създава и поддържа Единен регистър на медиаторите.

(2) В Единния регистър на медиаторите се вписват:

1. име, единен граждански номер (личен номер на чужденец), гражданство, образование, професия, допълнителна специализация в областта на медиацията, организацията, в която лицето е обучавано, владеене на чужди езици, адрес и телефон за контакт и номер на медиатора;

2. заличаване и отписване на медиатора;

3. организацията, в която е обучен медиаторът;

4. промени в обстоятелствата по чл. 8, ал. 1, т. 1, 3 и 4.

(3) Единният регистър на медиаторите е публичен.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Лице, вписано в Единния регистър на медиаторите, заявява писмено до министъра на правосъдието или определено от него длъжностно лице от състава на министерството за промени в обстоятелствата, които подлежат на вписване, в 14-дневен срок от настъпването им.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Когато отпадне някое от изискванията на чл. 8, ал. 1, т. 1, 3 и 4, министърът на правосъдието или определено от него длъжностно лице издава заповед, с която заличава медиатора от Единния регистър на медиаторите. Заповедта може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред съответния административен съд.

(6) Редът за вписване, отписване и заличаване в Единния регистър на медиаторите се определя с наредбата по чл. 8, ал. 4.

(7) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Информацията по ал. 2, т. 1 за единния граждански номер (личен номер на чужденец) се предоставя при спазване на изискванията за защита на личните данни.

Такси

Чл. 8б. (Нов - ДВ, бр. 86 от 2006 г.) Министерството на правосъдието събира такса за вписване в Единния регистър на медиаторите и за одобряване на организациите, които обучават медиатори, в размер, определен с тарифа, приета от Министерския съвет.

Правила за поведение на медиатора

Чл. 9. (1) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2006 г.) Медиаторът осъществява дейността си добросъвестно при спазване на закона, добрите нрави и процедурните и етичните правила за поведение на медиатора. Тези правила се определят с наредбата по чл. 8, ал. 4.

(2) Медиаторът приема да води процедурата само ако може да гарантира своята независимост, безпристрастност и неутралност.

Задължения и отговорност на медиатора

Чл. 10. (1) Медиаторът не може да дава правни съвети.

(2) По време на процедурата медиаторът е длъжен да се съобразява с мнението на всяка от страните по спора.

(3) Медиаторът се оттегля от процедурата при възникване на обстоятелства, които биха породили съмнение в неговата независимост, безпристрастност и неутралност.

(4) Медиаторът не може да съобщава на другите участници в процедурата обстоятелства, които се отнасят само до една от страните по спора, без нейното съгласие.

(5) Медиаторът не отговаря, ако страните не постигнат споразумение.

(6) Медиаторът не отговаря за неизпълнение на споразумението.

Глава четвърта

ПРОЦЕДУРА ПО МЕДИАЦИЯ

Откриване на процедурата

Чл. 11. (1) Процедурата по медиация започва по инициатива на страните по спора, като всяка от тях може да направи предложение за разрешаване на спора чрез медиация.

(2) (Нова - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) За начало на процедурата по медиация се счита денят, в който страните са постигнали изрично съгласие за започването ѝ, а когато липсва изрично съгласие - денят на първата среща на всички участници с медиатора.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Предложение за разрешаване на спора чрез медиация може да направи и съдът или друг компетентен орган, пред който спорът е отнесен за решаване.

(4) (Нова - ДВ, бр. 11 от 2023 г., в сила от 1.07.2024 г.) В предвидените в закон случаи съдът задължава страните да участват в първа среща в процедура по медиация.

(5) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 27 от 2011 г., предишна ал. 4, бр. 11 от 2023 г., в сила от 1.07.2024 г.) Съгласието на страните възможно бъдещ спор между тях да бъде разрешен чрез медиация може да бъде уговорено и като клауза от договор.

Действие на началото на процедурата по медиация върху давностния срок

Чл. 11а. (Нов - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Давност не тече, докато трае процедурата по медиация.

Участници

Чл. 12. (1) Процедурата по медиация се осъществява от един или повече медиатори, посочени от страните.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2006 г.) Страните по спора участват в процедурата лично или чрез представител. Упълномощаването се извършва в писмена форма.

(3) В процедурата по медиация могат да участват и адвокати, както и други специалисти.

Действия на медиатора

Чл. 13. (1) Преди провеждане на процедурата медиаторът информира страните за същността на медиацията и за нейните последици и изисква тяхното писмено или устно съгласие за участие.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Медиаторът е длъжен да посочи всички обстоятелства, които могат да породят в страните основателни съмнения относно неговата безпристрастност и неутралност, включително и когато медиаторът е лице:

1. което е съпруг или роднина по права линия без ограничение, по съребрена линия до четвърта степен или по сватовство до трета степен на някоя от страните или на неин представител;

2. което живее във фактическо съпругеско съжителство със страна по спора - предмет на медиацията;

3. което е било представител или пълномощник на страна по спора - предмет на медиацията;

4. относно което съществуват други обстоятелства, които пораждат основателно съмнение в неговата безпристрастност.

(3) (Нова - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Медиаторът подписва декларации за безпристрастност, в които посочва и обстоятелствата по ал. 2 за всяка процедура, за която е определен, и ги предоставя на страните по спора.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) В хода на процедурата се изяснява същността на спора, уточняват се взаимноприемливи варианти на решения и се очертава възможната рамка на споразумение.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) При осъществяване на посочените действия медиаторът може да насрочва отделни срещи с всяка от страните при зачитане на равните им права за участие в процедурата.

Основания за спиране на процедурата

Чл. 14. (1) Медиацията се спира:

1. по общо съгласие на страните или по искане на една от страните;
2. при смърт на медиатора;
3. в случаите, предвидени в чл. 10, ал. 3.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2006 г., бр. 11 от 2023 г., в сила от 1.07.2024 г.) Ако медиацията се провежда по време на висящо производство, страните незабавно уведомяват компетентния орган за спирането на процедурата по медиация. Когато процедурата по медиация е по висящо съдебно дело, координаторът на съдебния център уведомява съда за спирането.

Основания за прекратяване на процедурата

Чл. 15. (1) Процедурата по медиация се прекратява:

1. с постигането на споразумение;
2. по взаимно съгласие на страните;
3. при отказ на една от страните;
4. при смърт на страна по спора;
5. при прекратяване на юридическото лице - страна по спора;
6. (нова - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) с изтичане на 6 месеца от началото на процедурата.

(2) Съгласието на страните за прекратяването на спора им трябва да бъде изразено ясно и недвусмислено.

(3) При прекратяване на процедурата по медиация висящото производство, което е било спряно, се възобновява в съответствие с разпоредбите на закона.

Глава пета

СПОРАЗУМЕНИЕ

Форма и съдържание

Чл. 16. (1) (Предишен текст на чл. 16, доп. - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) Съдържанието и формата на споразумението се определят от страните. Формата може да бъде устна, писмена и писмена с нотариална заверка на подписите на страните по спора. Писменото споразумение съдържа мястото и датата, на която е било постигнато, имената на страните и техните адреси, за какво се съгласяват те, името на медиатора, датата по чл. 11, ал. 2 и подписите на страните.

(2) (Нова - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) В споразумението страните могат да предвидят отговорност за неизпълнение на предвидените в него задължения.

Действие на споразумението

Чл. 17. (1) Споразумението обвързва само страните по спора и не може да се противопостави на лица, които не са участвали в процедурата.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2006 г.) Споразумението задължава страните само за това, за което са се договорили.

(3) (Нова - ДВ, бр. 86 от 2006 г.) Нищожно е споразумението, което противоречи на закона или го заобикаля, както и когато накърнява добрите нрави.

Придаване на изпълнителна сила на споразумението

Чл. 18. (Нов - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 11 от 2023 г., в сила от 1.07.2024 г.) Споразумение по правен спор по смисъла на чл. 1, ал. 1 от закона, постигнато в процедура по медиация, има силата на съдебна спогодба и подлежи на одобрение от районните съдилища в страната.

(2) (Нова - ДВ, бр. 11 от 2023 г., в сила от 1.07.2024 г.) Когато спорът е предмет на

висящо съдебно дело, споразумението подлежи на одобрение от съда, който разглежда делото, включително когато страните са се споразумели по въпроси, излизащи извън предмета на делото.

(3) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) Съдът одобрява споразумението след потвърждаването му от страните, ако не противоречи на закона и добрите нрави. Съдът изслушва мнението на прокурора, ако той участва като страна по делото.

Глава шеста

(Нова – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) МЕДИАЦИЯ ПО ВИСЯЩИ СЪДЕБНИ ДЕЛА

Процедури по медиация, провеждани в съдебен център

Чл. 19. (Нов – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) (1) В случаите и при условията, предвидени в закон, съдът задължава страните по висящо съдебно дело да участват в първа среща в процедура по медиация, която се осъществява в съдебен център по медиация към съответния съд.

(2) Извън случаите по ал. 1 процедура по медиация в съдебен център по медиация може да се проведе и по инициатива на страните по висящо съдебно дело.

Медиатор към съдебен център по медиация

Чл. 20. (Нов – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) (1) Медиатор към съдебен център по медиация може да бъде лице с юридическо образование, което отговаря на изискванията на чл. 8, ал. 1 и е преминало допълнителен подбор и специализирано обучение по ред, определен в наредбата по чл. 25.

(2) При окръжните съдилища се водят списъци на медиаторите към съдебните центрове по медиация. За вписване на медиатори в списъците не се събира такса.

Определяне на медиатор

Чл. 21. (Нов – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) Процедура по медиация по висящо съдебно дело се осъществява от един или повече медиатори, вписани в списъка на медиаторите към съдебен център по медиация, които са определени от съдебния център, освен ако не бъдат посочени по общо съгласие на страните.

Провеждане на процедурата по медиация

Чл. 22. (Нов – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) (1) В случаите по чл. 19, ал. 1 страните са длъжни добросъвестно да участват в първа среща в процедура по медиация с обща продължителност от един до три часа. Медиаторът може да насрочва и отделни срещи с всяка от страните при зачитане на равните им права за участие в процедурата.

(2) За начало на процедурата по медиация се считат денят и часът за първа среща с медиатор, за които страните са уведомени от координатора на съдебния център. Срещата се отлага при наличие на особени непредвидени обстоятелства, за които страната уведомява координатора. Страната може да поиска отлагане на срещата само веднъж.

(3) Процедурата по медиация може да продължи по съгласие на страните и след завършване на срещите по ал. 1. По предложение на медиатора и със съгласие на страните процедурата може да продължи извън съдебния център по медиация при условия и по ред, определени в наредбата по чл. 25.

(4) Процедурата по медиация по висящо съдебно дело се прекратява:

1. в случаите по чл. 15, ал. 1, т. 1 – 5;

2. след изтичане на два месеца от началото на процедурата, освен ако по общо

съгласие на страните продължи и след този срок, но не по-късно от изтичане на 6 месеца от началото на процедурата;

3. когато страните не постигнат споразумение;

4. когато страните не постигнат съгласие за продължаването ѝ.

(5) При смърт на страна по делото или прекратяване на юридическо лице – страна по делото, настъпили преди да завършат срещите в процедурата по ал. 1, процедурата по съдебна медиация започва отначало с участието на правоприменика на страната по делото.

Информация за проведената процедура по медиация

Чл. 23. (Нов – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) Медиаторът предоставя на съда информация относно резултата от проведената процедура по медиация и участието на страните в нея при спазване на принципа на поверителност и при условията и по реда, предвидени в наредбата по чл. 25.

Споразумение в процедура по медиация по висящо съдебно дело

Чл. 24. (Нов – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) (1) Споразумението, постигнато в процедура по тази глава, се сключва в писмена форма.

(2) Когато страните желаят споразумението да бъде одобрено като съдебна спогодба по реда на чл. 234 от Гражданския процесуален кодекс, то се одобрява от съда, пред който е висящо делото, по което е започнала процедурата по медиация.

(3) Когато страните са постигнали спогодба във връзка с предмета на няколко висящи дела, тя се одобрява от съда, който разглежда първото образувано дело. Страните представят одобрената спогодба пред останалите съдилища, които прекратяват висящите пред тях производства изцяло или частично според съдържанието на спогодбата.

Подзаконова уредба

Чл. 25. (Нов – ДВ, бр. 11 от 2023 г. , в сила от 1.07.2024 г.) Подборът на медиаторите към съдебните центрове по медиация, редът за вписването и заличаването им от списъците към окръжните съдилища, тяхното обучение, мандат и контрол върху дейността им, както и дейността на координаторите на централните центрове се уреждат с наредба, приета от Висшия съдебен съвет. С наредбата се уреждат размерът на дължимите от страните такси за съдебния център и разходите в процедурата по медиация по висящи съдебни дела.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

(Нова - ДВ, бр. 27 от 2011 г.)

§ 1. (Нов - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) По смисъла на този закон "презграничен спор" е и:

1. Спорът, при който поне една от страните е с местоживеене или обичайно местопребиваване в държава членка, различна от държавата членка на местоживеене или обичайно местопребиваване на която и да е от другите страни към датата, на която:

а) страните са постигнали съгласие да използват медиация след възникването на спора, или

б) към страните е отправена покана от съда, сезиран с делото, да използват медиация за уреждане на спора.

2. Спорът, при който след медиация между страните започва съдебно производство или арбитраж в държава членка, различна от тази, в която страните са имали местоживеене или обичайно местопребиваване към датата, посочена в т. 1.

За целите на т. 1 и 2 местоживеенето се определя в съответствие с чл. 59 и 60 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1а. (Предишен § 1 - ДВ, бр. 27 от 2011 г.) В срок 6 месеца от влизането в сила на закона министърът на правосъдието приема стандарти за обучение на медиатора, Процедурни и етични правила за поведение на медиатора и създава и поддържа Единен регистър на медиаторите.

§ 2. Изпълнението на закона се възлага на министъра на правосъдието.

Законът е приет от 39-то Народно събрание на 2 декември 2004 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за медиацията

(ДВ, бр. 86 от 2006 г.)

§ 7. В 6-месечен срок от влизането в сила на този закон лицата, които са вписани в Единния регистър на медиаторите, трябва да удостоверят със съответните документи в Министерството на правосъдието, че отговарят на изискванията на чл. 8, ал. 1, т. 1, 3 и 4. В този срок могат да подадат заявление за вписване в Единния регистър на медиаторите и лицата, които отговарят на изискванията на чл. 8, ал. 1, т. 1 - 4 и са обучени за медиатори в страната или в чужбина до влизането в сила на този закон.

§ 8. В тримесечен срок от влизането в сила на този закон министърът на правосъдието издава наредбата по чл. 8, ал. 4.

§ 9. В тримесечен срок от влизането в сила на този закон Министерският съвет приема тарифата по чл. 8б.

§ 10. Параграф 1 относно чл. 8, ал. 2 влиза в сила от деня на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

към Закона за изменение и допълнение на Закона за медиацията

(ДВ, бр. 27 от 2011 г.)

§ 11. С този закон се въвеждат изискванията на Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси (ОВ, L 136/3 от 24 май 2008 г.).

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за медиацията

(ДВ, бр. 11 от 2023 г., в сила от 1.07.2024 г.)

.....
§ 10. Висшият съдебен съвет приема наредбите по чл. 25 от Закона за медиацията и по чл. 84а, ал. 4 от Закона за съдебната власт в срок до три месеца от обнародването на закона в "Държавен вестник".

§ 11. Параграф 6 се прилага за дела, образувани след влизането в сила на закона.
.....